

**ERFGOED
DAG**

**STOP
DE
TIJD!**

**ZONDAG 21
APRIL**

2013

**VLAANDEREN
EN
BRUSSEL**

www.erfgoeddag.be

Programma Waasland

Beveren, Kruike, Lokeren, Sint-Gillis-Waas,
Sint-Niklaas, Stekene, Temse, Waasmunster.
Met aanvullingen uit Moerbeke en Zwijndrecht.

GRATIS TOEGANG

Zondag 21 april, Erfgoeddag 2013: thema “Stop de tijd!”

© Philip Vanoutrive

Beste erfgoedliefhebber,

“Sta even stil bij de tijd”.

De slogan van deze dertiende editie van Erfgoeddag is meer dan ooit een uitnodiging. Een uitnodiging om de dagelijkse race tegen de tijd even af te remmen, en stil te staan en te genieten van het werk van de vele duizenden erfgoedwerkers, vrijwilligers en professionelen, die dag na dag het duel aangaan met de tijd. De tijd heeft een geweldige impact op ons cultureel erfgoed: het dreigende materiële verval, de ontoegankelijkheid van heel wat gegevens (denk maar aan die oude cassetjes en floppies), het vergeten, veronderstellen of reconstrueren...

Met hun werk – vaak hun passie – proberen erfgoedwerkers de gevolgen van het verstrijken van de tijd naar best vermogen te stoppen. Hun inzet én uw interesse bieden de garantie dat wát we belangrijk en betekenisvol vinden, het cultureel erfgoed, aan de generaties na ons wordt doorgegeven. Het recente FARO-onderzoek *‘Vlamingen en het verleden. Een bevolkingsonderzoek naar erfgoedbeleving in Vlaanderen’* toonde aan dat er – gelukkig – een groot draagvlak bestaat voor cultureel erfgoed in onze samenleving. Het groeiend succes van deze jaarlijkse Erfgoeddag is er een illustratie van.

Op Erfgoeddag bent u eens te meer welkom bij meer dan 400 erfgoedinstellingen en –organisaties. Laat u verrassen door hun verscheidenheid, hun rijkdom en hun dynamiek. U zult het zien, horen en voelen: de erfgoedsector is in volle ontwikkeling en ze staat voor grote uitdagingen, op vlak van behoud en beheer, collectiemanagement, digitalisering en erfgoeddepots. Deze kansen en uitdagingen zijn globale ontwikkelingen die zich ook bij ons volop manifesteren. In en buiten de werelden van musea, archieven en erfgoedbibliotheken staan ze meer dan ooit op de agenda. Er ligt een boeiend traject voor ons. Alleen daarom al verdient deze editie van Erfgoeddag een stukje van uw kostbare tijd.

Ik wens u een bijzonder interessante, boeiende en fijne dag toe!

Joke Schauvliege

Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

Erfgoeddag in het Waasland

© Stefaan Van Hul

Beste lezer,

Ook dit jaar biedt het Waasland een aantrekkelijk programma op Erfgoeddag. Een greep uit het aanbod... In Beveren leer je dankzij een gevarieerd aantal activiteiten hoe de omgeving doorheen de tijd is geëvolueerd. In Kruikebeke maak je op de fiets kennis met de befaamde zonnepijlers. Lokeren biedt je een tentoonstelling over de glasplatencollectie van fotograaf Jozef Van Winckel. In Sint-Gillis-Waas zoomt men in op het dagelijks leven van de Sint-Gillisnaar van het ancien régime tot de jaren '70. Het SteM in Sint-Niklaas vertelt je alles over het bekomen van de eeuwige jeugd. De Archeologische Dienst Waasland biedt verrassingsboxen aan kinderen aan en leidt je rond in het archeologisch depot. De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas toont het verschil tussen "verwaarloosde" en gerestaureerde historische kaarten en atlanten. Stekene werkt samen met fotograaf Johan De Meurichy en vergast je op een tentoonstelling over 500 jaar markt. In Tielrode (Temse) wandelen groot en klein. Ook het verleden van de Boelwerf staat in de kijker! In Waasmunster maak je kennis met het verleden

van de Gemeenteschool en senioren getuigen over het beroep dat ze vroeger uitoefenden aan de hand van leuke anekdotes. Ook het aanbod van Moerbeke en Zwijndrecht vind je hier terug.

Te veel om op te noemen dus... maar in ieder geval heel wat redenen om je op de Erfgoeddag richting het Waasland te begeven! Tot dan?

Bart Casier

Directeur Interwaas – Erfgoedcel Waasland

INHOUDSTAFEL

Sta even stil bij de tijd	p. 2
Erfgoeddag in het Waasland	p. 3
Inhoudstafel	p. 4
Praktisch	p. 6
Overzichtskaart	p. 8
BEVEREN	p. 9
1 Rondleiding en tentoonstelling: "Een exclusieve blik achter de schermen van Rijksarchief Beveren"	
2 Rondleiding: "De (on)voltooid verleden tijd op Cortewalle"	
2 Tentoonstelling: "Tijd in Beverse maat"	
2 Tentoonstelling: "Door de lens van de Tijd"	
2 Tentoonstelling: "Gezocht (en gevonden): jong fotografisch talent in Kieldrecht!"	
KRUIBEKE	p. 13
3 Fietstocht: "Tijdloze route"	
LOKEREN	p. 14
4 Tentoonstelling: "Glashelder geheugen. De glasplatencollectie van fotograaf Jozef Van Winckel (1882 – 1972)"	
5 Lezing: "Mag, kan en moet de tijd worden gestopt? Over de instandhouding van historisch erfgoed"	
6 Stadswandeling: "Versteend"	
7 Minitentoonstelling: "Drie gerestaureerde archiefstukken"	
7 Minitentoonstelling: "Lokerse ontwerptekeningen voor graven en grafmonumenten"	
SINT-GILLIS-WAAS	p. 18
8 Tentoonstelling: "Sint-Gillis-Waas: als de tijd bleef stille staan"	
9 Tentoonstelling: "Stop de tijd"	
SINT-NIKLAAS	p. 21
10 Debat en filosofisch café: "Stop de tijd op je lijf!"	
10 Rondleiding: "De tand des tijds"	
10 Zoektocht: "Ontdek en beleef het Wase verleden"	
11 Demonstratie: "Stop-de-tijd-atelier"	
11 Tentoonstelling: "Armand Van Assche"	

Wist je ook dat er rond Erfgoeddag voor de boekenliefhebbers in de bibliotheken van het Land van Waas voor jong en oud een inspirerende boekenstand rond het thema “Stop de tijd” te vinden zal zijn?

- 11 Tentoonstelling: “Tijdmachines”
- 11 Rondleiding: “1000 jaar vossentaal brengt de tijd tot stilstand”
- 11 Rondleiding in de depots van het Stadsarchief Sint-Niklaas, de Bibliotheek Sint-Niklaas en Bibliotheca Wasiana
- 12 Tentoonstelling: “De terugkeer van de Heirmanklok”
- 13 Tentoonstelling: “Confrontatie tussen wel en (nog) niet gerestaureerde kaarten, atlassen en objecten”

STEKENE ..... p. 29

- 14 Tentoonstelling: “500 jaar markt”
- 15 Tentoonstelling: “Stekene 100 jaar geleden en nu – fototentoonstelling Johan De Meurichy”

TEMSE ..... p. 32

- 16 Tentoonstelling: “Voor altijd”
- 17 Tentoonstelling: “De stilte van het land”
- 18 Tentoonstelling: “Tem-Nostalgie”
- 19 Kabouterwandeling: “Van alle tijden”
- 19 Wandeling: “Tielrode – beeld van een dorp”
- 20 Tentoonstelling: “Nostalgie – Geboorte, een zoete herinnering”
- 21 Dauwwandeling: “Het industrieel verleden van Tielrode – Vergane glorie”
- 22 Tentoonstelling, film, praatcafé en wandeling: “BoelWERFgoed”
Op Stoapel op verplaatsing naar het Scheepvaartmuseum in Baasrode

WAASMUNSTER ..... p. 40

- 23 Tentoonstelling: “Speurtocht naar onze schoolgeschiedenis”
- 24 Multimedia-presentatie: “Memento / Over Arbeid en Werktijd”

MOERBEKE ..... p. 42

- 25 Demonstratie: “Moerbeke gaat digitaal”
- 25 Tentoonstelling: “Het verenigingsleven digitaal gezien”

ZWIJNDRECHT ..... p. 44

- 26 Rondrit / route: “Een zee van tijd. Markante graven vertellen de geschiedenis van Zwijndrecht”
- 27 Workshop: “Begraaf de tijd. De grote Zwijndrechtse tijdscapsule”

Erfgoedbank Waasland ..... p. 46

De Erfgoeddag is de jaarlijkse feestdag van het cultureel erfgoed. Op zondag 21 april 2013 kan je tussen 10 u en 18 u een heleboel erfgoedlocaties gratis bezoeken en gratis deelnemen aan de activiteiten die ze aanbieden.

Hoe gebruik ik dit boekje?

In dit boekje kan je terugvinden wat er op Erfgoeddag gebeurt in de deelnemende gemeenten Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster. Het programma is alfabetisch gerangschikt per gemeente. Je vindt er ook een overzicht van alle deelnemers. Per Wase gemeente werd een handig overzichtskaartje opgenomen. Ook het aanbod in Moerbeke en Zwijndrecht vind je hier terug.

Toegankelijkheid

Bij alle locaties staat vermeld of ze (geheel of gedeeltelijk) toegankelijk zijn voor de minder mobiele bezoeker.

- toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker
- gedeeltelijk toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker
- niet toegankelijk voor de minder mobiele bezoeker

Erfgoeddag op maat van kinderen

Op zondag 21 april hoeven kinderen niet thuis te blijven. Enkele musea, archieven en heemkundige kringen programmeren immers enkele activiteiten speciaal voor kinderen. Je kan ze herkennen aan het vliegje.

Meer informatie?

Bij iedere activiteit staat een telefoonnummer, e-mailadres of website waarop je terecht kan voor meer informatie over de activiteiten en de erfgoedorganisatie die de activiteit organiseert.

Voor meer informatie over het hele programma kan je ook terecht bij:
Erfgoedcel Waasland, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas
www.erfgoedcelwaasland.be
03 780 52 10 en erfgoedcel@interwaas.be

Extra exemplaren van dit programmaboekje kan je GRATIS bestellen bij de Erfgoedcel Waasland of afhalen in de Wase toeristische diensten en bibliotheken.

Erfgoeddag in de rest van Vlaanderen en Brussel

Meer informatie over het volledige programma van Erfgoeddag vind je op www.erfgoeddag.be of in de gratis programmabrochure die je vindt in de openbare bibliotheek of telefonisch bestelt op het nummer 1700.

Wat is erfgoed?

Er bestaat geen pasklare definitie die klaar en duidelijk uitlegt wat erfgoed nu precies is. 'Ons erfgoed' zijn alle erfenissen uit het verleden die ons maken tot wie we zijn. Alles wat vorige generaties ons nagelaten hebben en wat we de moeite waard vinden om te bewaren voor volgende generaties. Dat kunnen archeologische overblijfselen zijn, gebouwen, eeuwenoude manuscripten, foto's, documenten, kunst- en gebruiksvoorwerpen zoals vaatwerk, maar bijvoorbeeld ook schein- en wasgerei, dialecten, verhalen, tradities, feesten, liederen...

Of erfgoed de moeite waard is om te bewaren, te verzorgen, te documenteren en te laten zien, bepalen mensen zelf. Als een hele groep mensen dit doet, spreken we van cultureel erfgoed.

Wie draagt er zorg voor erfgoed?

Erfgoed wordt niet enkel bewaard door musea en archieven. Ook vele vrijwilligers in erfgoedorganisaties zoals heemkundige kringen dragen er zorg voor. Ze willen de getuigen van het nabije verleden bewaren voor toekomstige generaties.

Ook mensen zoals jij en ik bewaren en verzorgen erfgoed. Erfgoed gaat namelijk vaak over 'gewone' dingen uit ons dagelijkse leven, die ons meer vertellen over onze identiteit of de identiteit van onze regio.

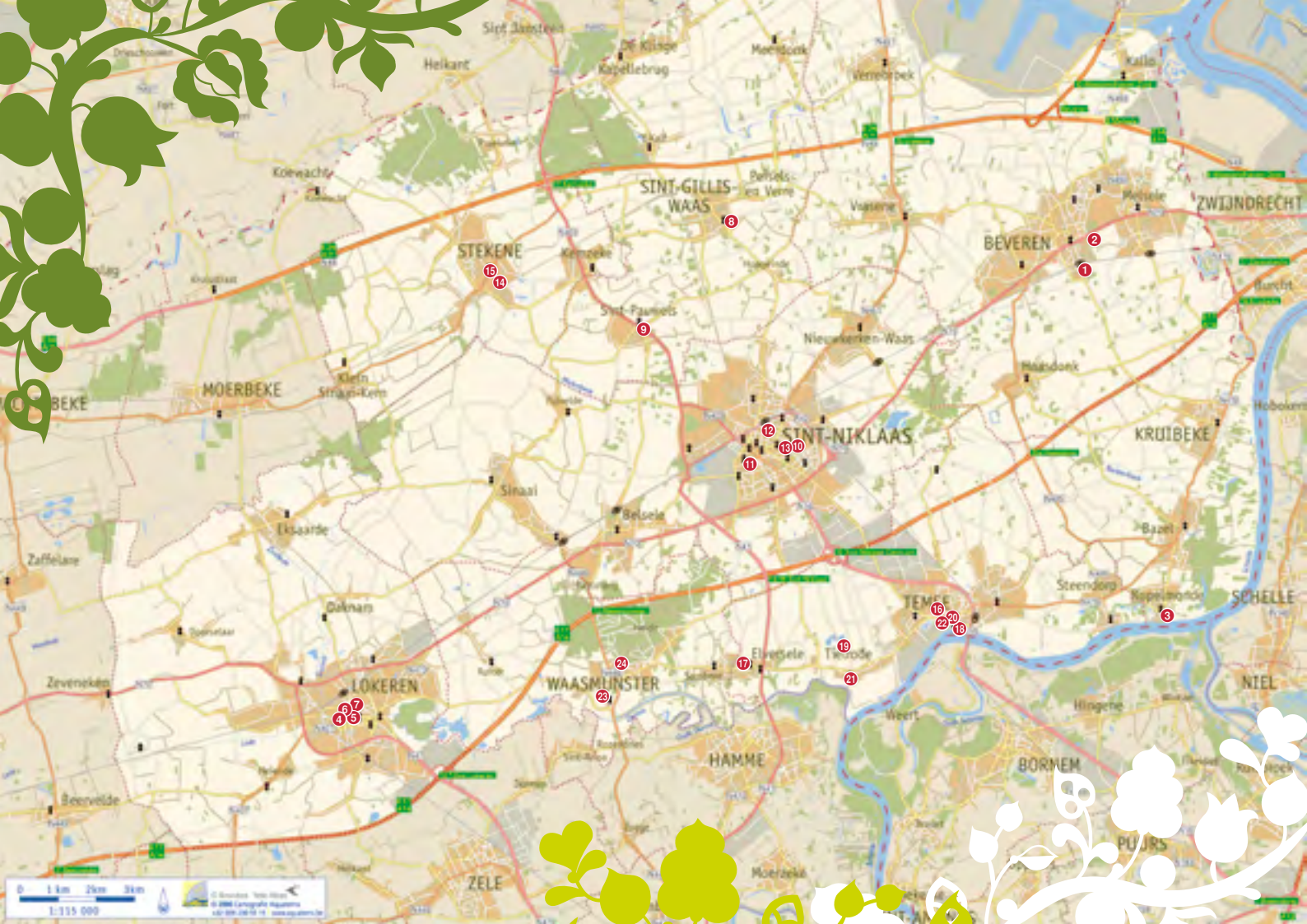

Wil jij ook graag op de hoogte blijven van alle boeiende erfgoedactiviteiten in het Waasland?

Mail dan snel naar erfgoedcel@interwaas.be en bezorg ons je mail- en postadres. Je ontvangt dan onze digitale nieuwsbrieven.

PRIVACY – DISCLAIMER: Door ons je persoonsgegevens na te laten, geef je aan dat je verder wil geïnformeerd worden over initiatieven in verband met erfgoed. Je gegevens worden bijgehouden door Interwaas, het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland en enkel doorgegeven aan niet-commerciële erfgoedpartners van Interwaas. Je gegevens worden enkel gebruikt in het kader van niet-commerciële erfgoedcommunicatie. Je hebt recht op toegang tot en inzage van je gegevens. Indien je vragen hebt of niet meer op de hoogte wil gehouden worden, laat het ons weten: telefonisch op 03 780 52 10, per mail op erfgoedcel@interwaas.be of per post op Erfgoedcel Waasland, Interwaas, Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas.

Sint-Jaansteen

Helkant

DE Klinge

Kapellebrug

Maendonk

Vereboeck

Kallo

Koewacht

SINT-GILLES
WAAS

Belvies-
et Verre

Vassene

BEVEREN

ZWIJNDRECHT

STEKENE

Kennelke

Sint-Paulus

Nieuwkerken-Waas

MOERBEKE

Klein
Straam-Kem

SINT-NIKLAAS

KRUIBEKE

BEKE

Sinaal

Belsede

Maendonk

Zaffelare

Eksaarde

Daknan

TEMSE

Steendong

SHELLE

Zeverenen

LOKEREN

WAASMINSTER

Elrepele

Tilode

Naprimond

SHELLE

NIEL

Beerveelde

HAMME

BORNEM

PLUJRS

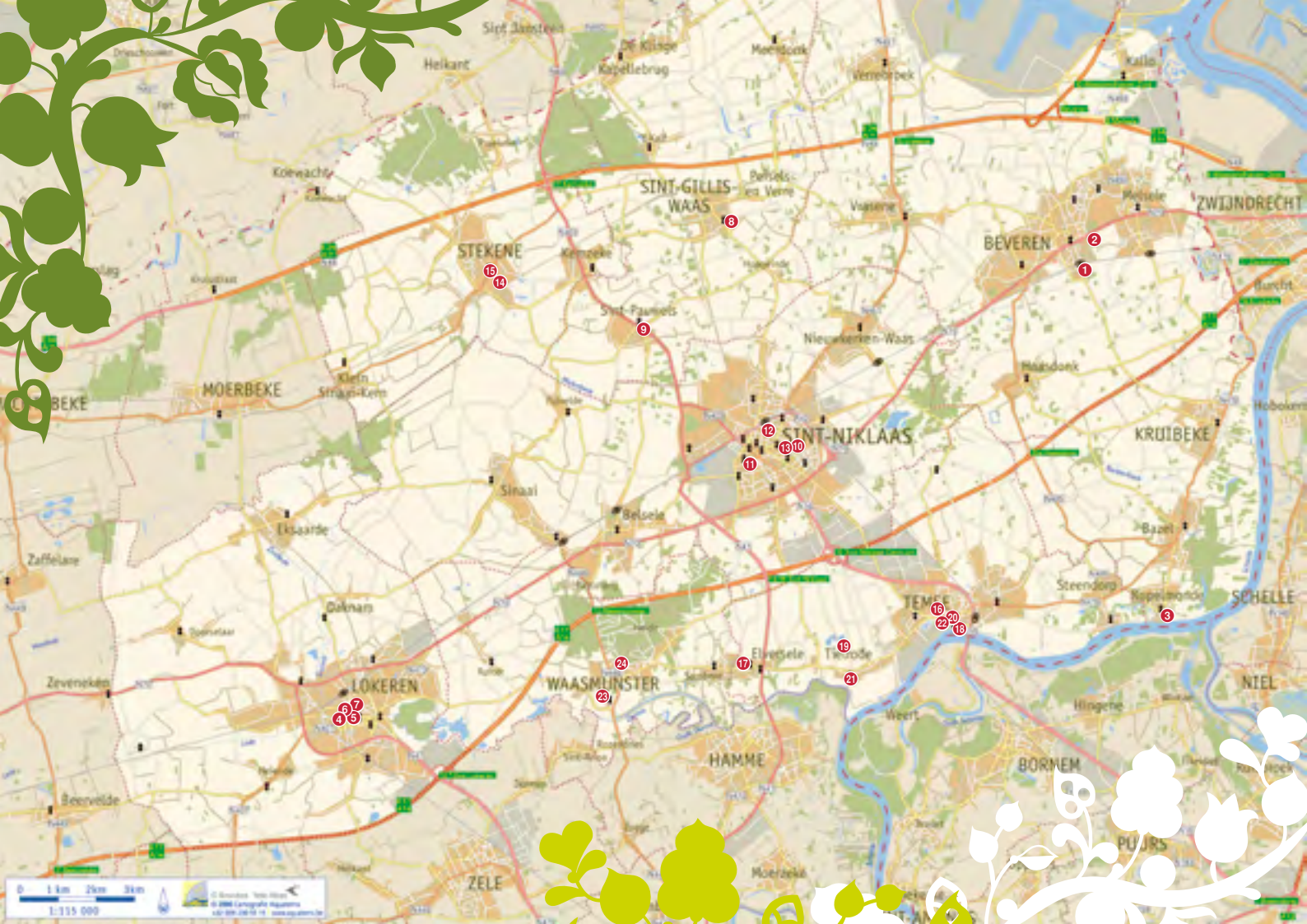
ZELE

Moerbeke

0 1 km 2 km 3 km

© 2006 Langeflyt Systems

E:115 099

BEVEREN

1 Rondleiding en tentoonstelling: “Een exclusieve blik achter de schermen van het Rijksarchief Beveren”

Organisator: Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de provinciën,
Rijksarchief Beveren

Bezoekersadres: Kruibekesteenweg 39 bus 1 - 9120 Beveren

T 03 750 29 77

E rijksarchief.beveren@arch.be

Wie nog nooit een archiefdepot van dichtbij heeft gezien, krijgt op Erfgoeddag de kans. Voor één dag wordt het depot van het Rijksarchief Beveren, dat normaal niet toegankelijk is, opengesteld en krijgt het publiek een blik achter de schermen van het grootste archief van Vlaanderen! Tijdens de rondleiding wordt de bezoeker geconfronteerd met diverse archieven en uitdagingen voor de toekomst. Rondleidingen starten om 10 u 30, 11 u 30, 13 u 30, 14 u 30, 15 u 30 en 16 u 30.

Depot van het Rijksarchief te Beveren
© Rijksarchief Beveren

2 Rondleiding: “De (on)voltooid verleden tijd op Cortewalle”

Organisator: Gidsenvereniging Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck, Hertogelijke Heemkundige Kring Het Land van Beveren en Gemeentearchief Beveren

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren

T 03 775 70 40

E bert.verwerft@beveren.be

W www.beveren.be/tervesten

Onze Beverse gidsen nemen je mee op sleeptouw en staan stil bij het (on)voltooid verleden van Cortewalle. Grappige, beklijvende en ontroerende verhalen vertellen hoe de adellijke bewoners van het kasteel hun tijd beleefden, deelden en zichtbaar maakten in hun leefomgeving. Deze rondleiding biedt een schitterende tijdspeigel en dompelt je onder in de cultuurgeschiedenis van deze prachtige site. Rondleidingen gaan door tussen 13 u en 16 u.

Uurwerkdetail van klassieke, porseleinen vaasklok
in de Blauwe Kamer van kasteel Cortewalle
© Elias Heuninck

2 Tentoonstelling: "Tijd in Beverse maat"

Organisator: Heemkundige Kring Het Land van Beveren in samenwerking met CC Ter Vesten, Archief de Bergeyck, Gemeentearchief Beveren en Gidsenvereniging Beveren

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren. (Gemeentelijk heemkundig museum, op de zolderverdieping van kasteel Cortewalle) ♿

T 03 775 70 40

E info@landvanbeveren.be

W www.landvanbeveren.be

Deze eigentijdse tentoonstelling laat je kennismaken met het begrip 'tijd' doorheen de ogen van de modale Beverenaar. Aan de hand van bijzondere tijdsinstrumenten, gebruiksobjecten, beeldmateriaal en archiefdocumenten krijgt de bezoeker een getrouw beeld van de wijze waarop de inwoners van Beveren hun eigen tijd gestalte gaven en beleefden. Kortom, een unieke ervaring die uw tijd meer dan waard is. Ook open elke zondag van 14 u tot 17 u tot 29 september 2013.

Uurwerkmechanisme van Hof ter Welle in het Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren
© Freddy Buys

2 Tentoonstelling: "Door de lens van de Tijd"

Organisator: CC Ter Vesten in samenwerking met Gemeentearchief Beveren, Hertogelijke Heemkundige Kring Het Land van Beveren, de Beverse fotoclub, Foto-Diaclub Prisma 80, Fotoclub Lichtkunst en Fotoclub Fragma 13

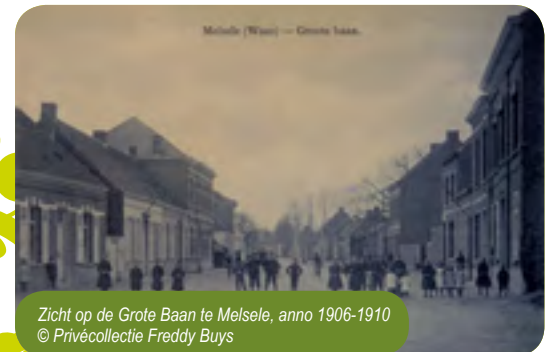
Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren ♿

T 03 775 70 40

E bert.verwerft@beveren.be

W www.beveren.be/tervesten

De verschillende Beverse erfgoedpartners en fotoclubs slaan de handen in elkaar voor een uniek fotoproject. Door de lens van een moderne fotograaf worden vijftiendertig oude, zwart-wit foto's geconfronteerd met hedendaagse foto's. Bezoekers kunnen met plezier en verwondering vaststellen hoe ingrijpend hun eigen dorp, straat en leefomgeving in de loop der tijden veranderd is. Ook open elke woensdag (behalve 1 mei), zaterdag en zondag van 14 u tot 17 u van 21 april tot 5 mei 2013.

Zicht op de Grote Baan te Melsele, anno 1906-1910
© Privécollectie Freddy Buys

2 Tentoonstelling: "Gezocht (en gevonden): jong fotografisch talent in Kieldrecht!"

Organisator: CC Ter Vesten in samenwerking met Gemeentelijke Basisschool De Droomwolk, Gemeentearchief Beveren en Fotoclub 9130

Bezoekersadres: Kasteel Cortewalle, Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren

T 03 775 70 40

E bert.verwerft@beveren.be

W www.beveren.be/tervesten

Na een initiatie in de fotografie krijgen de leerlingen van het 6de leerjaar van GBS de Droomwolk elk een oude foto, prent- of postkaart toegewezen uit het gemeentearchief en privécollecties. Hierna trekken ze met een ervaren fotograaf op pad door Kieldrecht om beelden te nemen van dezelfde erfgoedlocatie, die als moderne pendant een scherp contrast biedt met de foto's uit het verleden. Op Erfgoeddag stellen zij het opmerkelijke resultaat voor aan het grote publiek. Kom dus zeker kijken naar al dat jong talent! Ook open elke woensdag (behalve 1 mei), zaterdag en zondag van 14 u tot 17 u van 21 april tot 5 mei 2013.

Een ludieke
tentoonstelling van kinderen
voor kinderen en hun familie.

Het dorp van Kieldrecht, anno 1900

© Gemeentearchief Beveren, collectie Petrus Praet

KRUIBEKE

KRUIBEKE

3 Fietstocht: "Tijdloze route"

Organisator: Gemeentebestuur Kruibeke

Vertrekpunt: Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking Kerk, Mercatorplein,
9150 Kruibeke – Rupelmonde

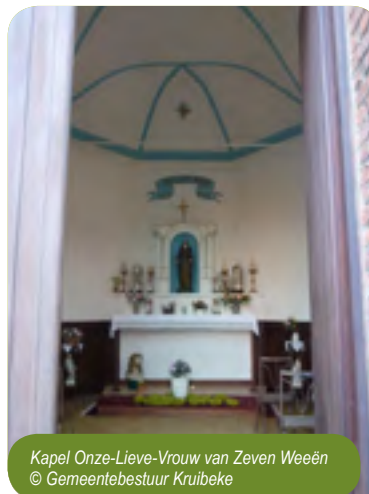
T 03 740 03 15 en 03 744 10 13

E cultuur@kruibeke.be

W www.kruibeke.be

Achter elk kapelletje schuilt een verhaal van volksdevotie: het werd er gehangen uit dank of om een gunst te vragen. Op uw fietstocht (17 km) ontdekt u ook zonnewijzers, hét meetinstrument van tijd. In de kerk bezoekt u een tentoonstelling over volksdevotie en vertelt een gids u

meer over zonnewijzers en de tijdssymboliek in en om het gebouw. U pikt er ook een tijdloos Rupelmonds proevertje mee. U kan de fietstocht starten tussen 10 u en 11 u en tussen 14 u en 16 u.

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën
© Gemeentebestuur Kruibeke

LOKEREN

4 Tentoonstelling: “Glashelder geheugen. De glasplatencollectie van fotograaf Jozef Van Winckel (1882-1972)”

Organisator: Stadsarchief Lokeren in samenwerking met Stadmuseum Lokeren

Bezoekersadres: Stadmuseum Lokeren, Markt 15a, 9160 Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

De Lokerse notaris Jozef Van Winckel was een getalenteerde en bedrijvige fotograaf. In deze tentoonstelling worden beelden getoond van mensen, feesten, straten en landschappen in Lokeren tijdens het interbellum. Om 15 u 30 verzorgt Jozef Ballinckx, fotograaf en medesamensteller van deze tentoonstelling, een rondleiding. Open van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 17 u. Reservatie nodig voor de rondleiding op 09 340 50 61 of stadsarchief@lokeren.be. Maximum 25 deelnemers.

Foto door Jozef Van Winckel van een collega-fotograaf
© Stadsarchief Lokeren

5 Lezing: “Mag, kan en moet de tijd worden gestopt? Over de instandhouding van historisch erfgoed”

Organisator: Stadsarchief Lokeren in samenwerking met Bibliotheek Lokeren

Bezoekersadres: Bibliotheek Lokeren, Kerkplein 3, 9160 Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

Onder de titel ‘Over Pompei en Botox’ publiceerde classicus en filosoof Luc Devoldere enkele jaren geleden een ietwat provocerend essay over onze omgang met (materiële relict(en) uit) het verleden. Alles in stand houden kan uiteraard niet, maar hoeveel kan of moet worden bewaard en geconserveerd en op welke manier dient dat te gebeuren? In zijn causerie gaat de directeur van de ‘vzw Ons Erfdeel’ daar verder op in. De lezing begint om 10 u 30 en eindigt om 12 u.

Het Ryngautmonument (18de eeuw) in een tuinje
aan de rechterzijgevel van de Sint-Laurentiuskerk
© Stadsarchief Lokeren

6 Stadswandeling: “Versteend”

Organisator: Stadsarchief Lokeren

Vertrekpunt: Sint-Lodewijkscollege, Markt 48, 9160 Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

Beelden in steen, al dan niet met een monumentaal karakter, hebben vaak tot doel om de tijd te stoppen en de herinnering levendig te houden. In deze rondleiding door stadsgids Erik Bielen worden diverse beelden in steen, die zich op of vlakbij het Lokerse marktplein bevinden, (kunst)-historisch gesitueerd: onder meer het Ryngautmonument, de schandpaal,

het beeld De Dwarsligger en het borstbeeld van ‘De Fonne’. De wandeling vertrekt om 13 u 30 en eindigt om 15 u. Reservatie nodig op 09 340 50 61 of stadsarchief@lokeren.be. Maximum 25 deelnemers.

Het borstbeeld van “De Fonne”, alias Alfons De Page, op de Oude Vismijn
© Stadsarchief Lokeren

7 Minitentoonstelling: “Drie gerestaureerde archiefstukken”

Organisator: Stadsarchief Lokeren

Bezoekersadres: Stadsarchief Lokeren, Torenstraat 1A, Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

Drie van de oudste en meest waardevolle documenten uit de archiefcollectie werden onlangs gerestaureerd naar aanleiding van de 25ste verjaardag van de openstelling van de Lokerse archiefbewaarplaats en worden nu geëxposeerd: het register van wettelijke passeringen van Eksaarde (1349), het cijns- en renteboek van de kerk van Lokeren (1503) en het markt octrooi van Lokeren (1555). Restauratrice Elke De Smet is aanwezig en geeft toelichting. Open van 13 u 30 tot 17 u 30.

7 Minitentoonstelling: “Lokerse ontwerptekeningen voor graven en grafmonumenten”

Organisator: Stadsarchief Lokeren

Bezoekersadres: Stadsarchief Lokeren, Torenstraat 1A, Lokeren

T 09 340 50 61

E stadsarchief@lokeren.be

W www.lokeren.be

Mensen proberen de herinnering aan overledenen levend te houden, onder meer via graven of grafmonumenten. In deze minitentoonstelling worden ontwerptekeningen getoond van Lokerse graven en grafmonumenten uit de periode 1850-1950. Open van 13 u 30 tot 17 u 30.

Ontwerptekening uit 1895 voor de grafkelder van zijn familie op de Centrale Stedelijke Begraafplaats van de hand van stadsarchitect Theodore Welvaert
© Stadsarchief Lokeren

Het cijns- en renteboek van de kerk van Lokeren uit 1503
vóór het onlangs werd gerestaureerd
© Stadsarchief Lokeren

SINT-GILLIS-WAAS

8 Tentoonstelling: "Sint-Gillis-Waas: als de tijd bleef stille staan"

Organisator: Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas en Heemkundige Kring De Kluize

Bezoekersadres: Museum Oud-Vredegerecht, Kerkstraat 21, 9170 Sint-Gillis-Waas

T 03 233 62 05

E archieff@sint-gillis-waas.be

W www.sint-gillis-waas.be

Een geïllustreerde tijdlijn geeft een beeld van de grote lijnen van de geschiedenis van Sint-Gillis-Waas en deelgemeenten. Af en toe zoomen we in op het dagelijkse leven van de Sint-Gillisnaar in een bepaalde periode. Objecten uit het dagelijks leven en archiefdocumenten schetsen een beeld van de evolutie in de levensomstandigheden van het ancien régime tot de plastic jaren zeventig. Ook open tot in september 2013 op diverse data, na te vragen op 03 233 62 05.

Metalen speelgoedauto
© Heemkundige Kring De Kluize

SINT GILLIS WAAS
Maandag 3 September 1951 (2e Kermisdag), te 14u. 30

Grote MOTO-CROSS

1° GROTE PRIJS
VAN
St Gillis-Waas
Voor Liefhebbers
Bereikt door de WITTE BRUGGE (Fabelic).
Medewerking

SIGARET APERTIF
BOULE D'OR - DUBONNET
15.000 fr. Prijzen,
Palm, Bekor & Prestion.

Wardes verzoekt:
CALLE Galdin, Kampioen van België 1951.
SMESLAERT, Kampioen van België 1950.
DE RIJCKE, Interbellikampioen 1950.
LOYEZ Louis, Kampioen van Westland.
DE GROOTE, Kampioen van Ardenn.
HENDRICH, van Schiedamsche
DHONDT Louis, VERTRUYEN Louis,
Dr. DIERCKX, Burgemeester
VAN ASPER, enz., enz.

De onroep: Broekstraat - Broekpolder in open uitdaging voor het publiek
Inkom : 20 fr. — Kinderen : 10 fr.

Verkeering en Uitdaging der meesters: Cals Kermis, Kerkstraat, nr. 21, te Sint-Gillis-Waas.
Auto's en motos rijden naar het parcours langs de Kempboek.
De meesters zijn niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongevallen van welke aard ook.

CIGARETTE SIGARET
BOULE D'OR

Affiche van een motorcross in de Broekstraat tijdens de kermis van 1951 in Sint-Gillis-Waas

© Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas

9 Tentoonstelling: "Stop de tijd"

Organisator: Heemkundige Kring De Kluiuze

Bezoekersadres: Museum Oud-Gemeentehuis, Dries 19,
9170 Sint-Gillis-Waas

T 03 770 76 36

E heemkunde@dekluiuze.be

W www.dekluiuze.be

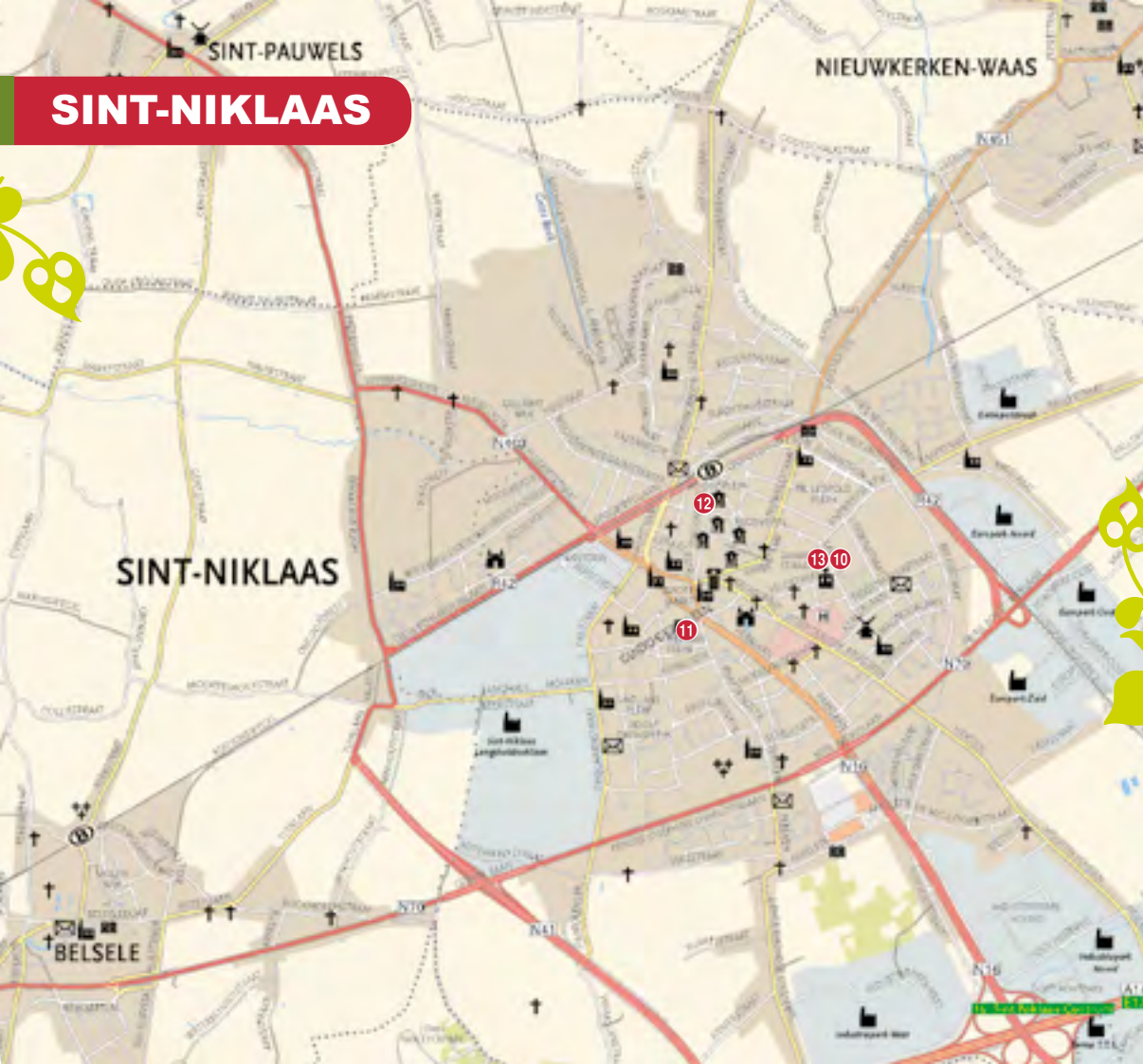
Wij keren honderd jaar terug en laten de tijd even stilstaan tussen 1899 en 1920. Met foto's uit deze periode over stoeten, vieringen, klassen, personen, families, straatbeelden en gebouwen reconstrueren en illustreren wij de tijd van toen. Zo tonen wij onder meer een foto van de wagen van de schoenmakersgilde bij het jubelfeest voor het vijftig jarig bestaan van de zondagschool. Ook open tot in september 2013 op diverse data, na te vragen op 03 233 62 05.

*Praalwagen van de schoenmakersgilde Sint-Crispijn
bij viering 50 jaar zondagsschool in 1899
© Heemkundige Kring De Kluiuze*

SINT-NIKLAAS

10 **Debat:** Filosofisch café “Stop de tijd op je lijf!”

Organisator: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM in samenwerking met vzw De Maakbare Mens

Bezoekersadres: Stedelijke Musea Sint-Niklaas - SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas

T 03 778 34 50

E stedelijke.musea@sint-niklaas.be

W <http://musea.sint-niklaas.be>

Ouder worden is de normaalste zaak van de wereld. En toch: stop de tijd op je lijf! We binden vol overtuiging de strijd aan met veroudering, onder andere in onze uiterlijke verschijning. Hoe belangrijk is schoonheid in onze maatschappij? Is onze strijd tegen veroudering een teken van deze tijd? Hoever kunnen we gaan in de strijd tegen veroudering? Tijdens ons filosofisch café kan je een boeiend debat mee maken rond al deze stellingen. In SteM staan ook een aantal merkwaardige toestellen van vroeger die de strijd aangaan om de zichtbare effecten van tijd op ons lijf tegen te gaan. Zij illustreren perfect het verhaal van eeuwige jeugd! Je kan ze ontdekken tijdens onze namiddagrondleidingen. De rondleidingen in de verhaallijn Santé-beauté met extra aandacht voor die merkwaardige toestellen starten om 14 u, 15 u 15 en 16 u 15. Het filosofisch café begint om 11 u 15. Reservatie is nodig op 03 778 34 50 of stedelijke.musea@sint-niklaas.be.

Dit apparaat was zeer populair in de jaren zestig, begin jaren '70 bij schoonheidsspecialisten. De “Carbatom” verstuift een fijne, koude nevel van koolzuurgas op het gezicht en zorgt voor een vaatverwijding van de poriën en een betere bloedcirculatie. Dit zou moeten resulteren in een stralende teint en een soepele, krachtige huid. Bij het verstuiven beweegt men de Carbatom in kleine cirkels over het gelaat.

© SteM, Sint-Niklaas

10 Rondleiding: “De tand des tijds”

Organisator: Archeologische Dienst Waasland in samenwerking met SteM

Bezoekersadres: SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas

T 0496 53 97 25

E admin@a-d-w.be

W www.a-d-w.be

Zonder de nodige speciale behandeling en zorgen kunnen in een archeologisch depot kwetsbare archeologica uit hout, glas, leder en metaal tot stof vergaan... De tand des tijds is ongenadig. Naar aanleiding van Erfgoeddag wordt in het depot en de ateliers van de Archeologische Dienst Waasland getoond hoe archeologen en restaurators de strijd aanbinden met de tijd. Verder worden enkele onbekende pareltjes uit het depot getoond. Het depot is enkel onder begeleiding te bezoeken. De rondleidingen starten om 10 u, 11 u, 13 u, 14 u, 15 u en 16 u.

Het archeologisch depot
© Archeologische Dienst Waasland

10 Zoektocht: “Ontdek en beleef het Wase verleden”

Organisator: Archeologische Dienst Waasland in samenwerking met SteM

Bezoekersadres: SteM, Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas

T 0496 53 97 25

E admin@a-d-w.be

W www.a-d-w.be

Verrassingsboxen met boeiende verhalen en leuke opdrachten: bouw een grafheuvel uit de bronstijd na, durf proeven van de Romeinse garum (vis-saus), zet een gekke middeleeuwse hoed op, speel het gezelschapsspel van de Wase archeologische tijdlijn met zelfgemaakte pionnen (jagers, boeren, Romeinse soldaten, ridders ...).

Wil jij ook een van onze middeleeuwse hoeden uitproberen?
© SteM – fotograaf Paul De Malssche

Wie weet... misschien nemen jullie het gezelschapsspel wel mee naar huis? Je kan de zoektocht ondernemen van 10 u tot 16 u.

Deze leuke eigentijdse activiteit waar alle leden van het gezin plezier aan kunnen beleven staat garant voor een middagje familieplezier!

11 Demonstratie: "Stop-de-tijd-atelier"

Organisator: Stadsarchief Sint-Niklaas in samenwerking met Bibliotheeca Wasiana en Bibliotheek Sint-Niklaas

Bezoekersadres: Bibliotheek Sint-Niklaas, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 778 33 82

E archieff@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

In het 'Stop-de-tijd'-atelier worden demonstraties gegeven van diverse conserverende en conserverende activiteiten. Archiefmedewerkster Annemieke Pincé toont hoe zij de tijd probeert te stoppen en verhindert dat boeken en objecten gaandeweg gaan degraderen. Ze richt voor deze gelegenheid een open atelier in. Wie handig is, kan meteen ook zelf de handen uit de mouwen steken. De demonstraties gaan door van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 16 u.

Annemieke Pincé aan het werk in het atelier in het Stadsarchief
© Stadsarchief Sint-Niklaas – foto graaf Stefaan Van Hul

11 Tentoonstelling: "Armand Van Assche"

Organisator: Bibliotheeca Wasiana in samenwerking met Bibliotheek Sint-Niklaas en Stadsarchief Sint-Niklaas

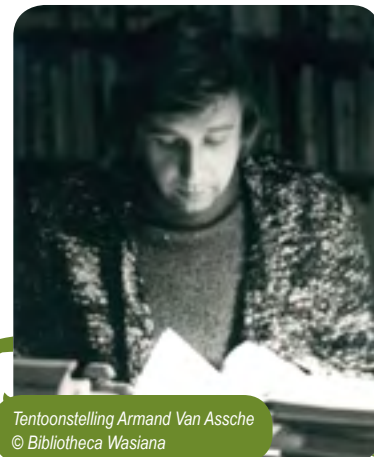
Bezoekersadres: Bibliotheek Sint-Niklaas, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 778 34 40

E bibliotheeca.wasiana@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

Tentoonstelling over het leven en werk van Armand Van Assche (overleden in 1990), met werk uit de eigen collecties en het privé-archief. We laten de tijd even stilstaan en presenteren een overzicht van zijn oeuvre als dichter, poëziecriticus, amateurfotograaf, wetenschapper, docent... We werken voorbeelden uit rond de verwerking van collectiestukken met het oog op een 'eeuwige' bewaring. Open van 9 u 30 tot 17 u. Ook open tot en met 18 mei, doorlopend tijdens de openingsuren van de bibliotheek (dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 19 u en zaterdag en zondag van 9 u 30 tot 12 u 30).

Tentoonstelling Armand Van Assche
© Bibliotheeca Wasiana

11 Tentoonstelling: "Tijdmachines"

Organisator: Jeugdbibliotheek Sint-Niklaas in samenwerking met Bibliotheek, Bibliotheca Wasiana en Stadsarchief Sint-Niklaas

Bezoekersadres: Bibliotheek Sint-Niklaas, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 778 34 40

E bibliotheca.wasiana@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

Naar aanleiding van de jeugdboekenweek (met als thema 'tijd') bouwden de leerlingen van de Sint-Niklase scholen VTS en Koninklijk Atheneum een tijdmachine gevuld met kijkkasten. In de Bib wordt een

tijds capsule geplaatst waar de jongste Bibbezoekers een voorwerp in kunnen deponeren om te bewaren. Tijdens de Erfgoeddag worden deze creaties opnieuw opgesteld. We onthullen ook de inhoud van een historische tijds capsule met oude documenten en voorwerpen.

Open van 9 u 30 tot 17 u. Ook open tot en met 18 mei, doorlopend tijdens de openingsuren van de bibliotheek (dinsdag tot vrijdag van 10 u tot 19 u en zaterdag en zondag van 9 u 30 tot 12 u 30).

Tijdmachine gebouwd door leerlingen van VTS Sint-Niklaas i.s.m. jeugdbib Sint-Niklaas

11 Rondleiding: "1000 jaar vossentaal brengt de tijd tot stilstand"

Organisator: Het Reynaertgenootschap in samenwerking met Bibliotheek Sint-Niklaas en SteM

Vertrekpunt: Bibliotheek Sint-Niklaas, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

T 03 760 47 60

E info@reynaertgenootschap.be

W www.reynaertgenootschap.be

Het Reynaertgenootschap neemt u mee op een poëtische ontdekkingsstocht in het hart van Sint-Niklaas. Op diverse pleisterplaatsen brengen Marcel Ryssen, Rik Van Daele en Hilde Reyniers de tijd tot stilstand met verrassende teksten en verzen. Plukkend uit 1000 jaar vossentaal komen de vos en zijn reisgenoten weer tot leven. Haast u naar onze contreien, want u zag de Reynaertstad nog nooit op deze wijze. De wandeling vertrekt om 14 u aan de bibliotheek en eindigt aan het SteM (Zwijgershoek in Sint-Niklaas). Reservatie nodig op 03 777 90 15 of info@reynaertgenootschap.be.

Cover Reynaert heraling
© Lies Van Gasse, ontwerp Rik Van Daele

“Zuur? Een gat in uw cultuur...”

Bibliotheca Wasiana tekende in op deze door de Vlaamse Erfgoedbibliotheek georganiseerde actie.

Er tikt een tijdje in onze erfgoedbibliotheeken. Heel wat boeken, kranten, en andere publicaties uit de 19de en 20ste eeuw dreigen te verdwijnen omdat het papier waarop ze zijn gedrukt, verzuurd is en als pulver uiteenvalt. We vertellen u wat de oorzaken zijn, hoe men die voortschrijdende verzuring een halt toe kan roepen en hoe ook u kan helpen voorkomen dat er een gat in onze cultuur komt. Hebt u vragen, dan kan u deze op Erfgoeddag stellen aan de aanwezige medewerkers van de Bibliotheca Wasiana.

11 Rondleiding in de depots van het Stadsarchief Sint-Niklaas, de Bibliotheek Sint-Niklaas en Bibliotheca Wasiana

Waar? Bibliotheek Sint-Niklaas, Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas

Wanneer? Rondleidingen starten om 10 u, 11 u, 14 u en 15 u (verschillende rondleidingen starten gelijktijdig) en duren 1 uur. Reservatie niet nodig.

T 03 778 34 40

E bibliotheca.wasiana@sint-niklaas.be

W <http://bib.sint-niklaas.be>

Rondleiding in de depots

© Vlaamse Erfgoedbibliotheek – Fotograaf: Stefan Tavernier

Archief- en bibliotheekmedewerkers nemen u mee in de ondergrondse depots van de Bibliotheek, het Stadsarchief en de Bibliotheca Wasiana. Tijd voor een terugblik en een kijk in de huidige depots. We focussen op de diverse bewaaromstandigheden, ook als die soms minder geschikt zijn, en geven meer info over de ideale klimatologische condities.

12 **Tentoonstelling:** “De terugkeer van de Heirmanklok”

Organisator: Kunstenplatform Warp vzw

Bezoekersadres: Stationsstraat 70, 9100 Sint-Niklaas

T 0486 824 050

E info@warp-art.be

W www.warp-art.be

Pop-up tentoonstelling rond de opmerkelijke astronomische Heirmanklok, een kunstwerk van technisch vernuft van Waaslander Edgard Heirman. Delen van de klok, haar mechanismen, geschiedenis en onzekere toekomst worden toegelicht. Een multimediapresentatie met uitzonderlijke archiefbeelden illustreert dit uniek stukje vakmanschap waarmee de mens grip probeert te krijgen op de tijd. Ook open op zaterdag 20 april 2013.

Mechanisme Heirmanklok

13 **Tentoonstelling:** “Confrontatie tussen wel en (nog) niet gerestaureerde kaarten, atlassen en objecten”

Organisator: Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (KOKW) in samenwerking met SteM

Bezoekersadres: Nieuwe Bibliotheek (leeszaal) KOKW, Zamanstraat 49, 9100 Sint-Niklaas

T 03 776 02 00

E info@kokw.be

W www.kokw.be

Door middel van een selectie uit de rijke collectie van de KOKW (Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas) wordt de erfgoedliefhebber geconfronteerd met het verschil tussen “verwaarloosde” en reeds prachtig gerestaureerde historische kaarten, atlassen en heemkundige objecten. Uit een verwaarloosde bundel haalden we een Ortelius-atlas. In de resten van deze bundel zit nog een mooie kaart van Madrid ten tijde van Karel V. Als demonstratie halen we deze kaart uit de bundel. “Stop de tijd” illustreren we met een aantal restauratiedossiers en bezoeken aan het huis Janssens, waar de tijd stopte. Open van 10 u tot 17 u. Rondleidingen in Huis Janssens starten om 11 u, 14 u en 16 u.

In Sint-Niklaas worden niet alleen de erfgoedliefhebbers verwend, ook de vrienden van de poëzie en de vrienden van de grafiek worden hier op Erfgoeddag 2013 uitzonderlijk goed verwend.

In het kader van het jaarlijkse boekenweekend ARCHIPEL zijn er op diverse locaties in de binnenstad boekvoorstellingen en lezingen en op Zwijgershoek vindt de GRAFIEKBIËNNALE plaats met tentoonstellingen die op zondag 21 april uitzonderlijk gratis toegankelijk zijn. Meer info: www.ccsint-niklaas.be en <http://musea.sint-niklaas.be>.

De Mercator-Hondiusatlas van 1613, Franse versie, voor de restauratie
© KOKW – Fotograaf Eddy Maes

STEKENE

14 Tentoonstelling: "500 jaar markt"

Organisator: Heemkundige Kring d'Euzie

Bezoekersadres: Museum Oud-Station, Spoorwegwegel 1,
9190 Stekene

T 03 779 79 62

E john.buyse@pandora.be

W www.deuzie.be

Begin 1513 verbood keizer Maximiliaan alle markten, behalve in enkele steden. Stekene kreeg op 6 juni 1513 een octrooi om toch zijn wekelijkse markt te behouden. Is na 500 jaar de tijd daar blijven stilstaan of zijn de marktkramers met de tijd meegegaan? U kan dit nagaan via een historische situering en een vergelijking met de huidige tijd. Oordeel zelf. Ook de vaste collectie van de heemkring is gratis te bezoeken.

15 **Tentoonstelling:** "Stekene 100 jaar geleden en nu - fototentoonstelling Johan De Meurichy"

Organisator: Gemeentebestuur Stekene in samenwerking met fotograaf Johan De Meurichy

Bezoekersadres: Raadzaal Gemeentehuis, Dorpsstraat 1, 9190 Stekene

♿ Rolstoelgebruikers worden binnengelaten via de hoofdingang.

Gelieve u aan te melden op 03 790 03 70.

T 03 790 03 70

E an.demeersman@stekene.be

W www.stekene.be

50 oude fotopostkaarten van Stekense dorpsgezichten - 50 foto's van nu, genomen op exact dezelfde plaats vanuit exact dezelfde hoek. Johan De Meurichy toont met deze boeiende fotografische vergelijking dat Stekene de voorbije 100 jaar veel is veranderd, maar dat heel wat plaatsen tegelijk echt herkenbaar zijn gebleven. Hier en daar is de tijd ondanks alle vooruitgang en verandering toch een beetje gestopt.

De tentoonstelling is ook open op verschillende momenten in de 2 weken voor Erfgoeddag. Meer informatie over deze openingsuren krijg je op 03 790 03 70 of op an.demeersman@stekene.be.

Het gemeentehuis te Stekene, vroeger en nu
© gemeente Stekene
© Foto rechts fotograaf Johan De Meurichy, 2012

TEMSE

16 Tentoonstelling: "Voor Altijd"

Organisator: Academie en Vaktekenschool van Temse in samenwerking met gemeentebestuur Temse

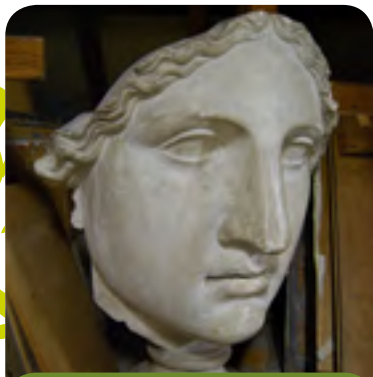
Bezoekersadres: Galerij Philippus Nijs, Schoolstraat 15, 9140 Temse

T 03 771 10 03

E gino.dobbelaer@skynet.be

W www.academietemse.be

Kunstzinnige tentoonstelling over het verleden van de Academie (19de eeuw) met specifieke aandacht voor de afdeling 'Scheepsbouwkundig tekenen' die nauw verbonden was met de Boelwerf. Erfgoedobjecten worden geconfronteerd met artistieke toekomstvisies van de leerlingen. De expo toont zowel glorie als verval van een periode in de geschiedenis waarbij jammer genoeg de tijd niet bleef stil staan.

19de eeuws afgietsel van klassiek beeld
© Patrimonium Academie en Vaktekenschool
Temse - Fotograaf Gino Dobbelaer

Kinderen kunnen ter
plaatse meewerken aan een
grote groepstekening met als
subthema "Voor altijd".

17 Tentoonstelling: "De stille van het land"

Organisator: Heemkundige Kring Braem vzw in samenwerking met landschapsfotograaf Willy De Westelinck en gemeentebestuur Temse

Bezoekersadres: Huis De Fortune, Dorpstraat 56, 9140 Elversele

T 0484 620 811

E luc.peleman@telenet.be

W www.temse.be

Wie landbouwfoto's uit de jaren 1960 en 1970 bekijkt, krijgt de indruk dat een manier van leven onherroepelijk is verdwenen: de tijd dat een boer met paard en kar op stap ging, dat alle werkzaamheden manueel gebeurden, dat er over het land een gewijde stilte hing die enkel werd doorbroken door het loeien van een koe of het hinniken van een paard, dat de dagindeling werd gemarkeerd door het angelus van de kerkklokken om 6 u 30, om 12 u en om 19 u. De honderden foto's en objecten (landbouwwerktuigen in alle maten en gewichten) in onze collectie zijn vandaag de stille getuigen van deze voorbije tijd.

De tijd daar doen stoppen en alle evolutie bannen, was allicht niet opportuun. Maar de herinnering eraan mag best wel gekoesterd worden. Door met een tentoonstelling en een brochure een aantal overgeleverde relicten te tonen, wordt de aandacht gevestigd op het belang van erfgoedzorg.

Ook open op 28 april van 10 u tot 18 u.

Landbouwers te Elversele
© Archief Heemkundige Kring Braem –
Fotograaf René Bocklandt

Landbouwers in Elversele
© Archief Heemkundige Kring Braem - Fotograaf Willy De Westelinck

Landbouwer te Elversele
© Archief Heemkundige Kring Braem -
Fotograaf René Bocklandt

18 Tentoonstelling: "TEM-NOSTALGIE"

Organisator: Koninklijke Postzegel- en Erfgoedkring Temse in samenwerking met Fotografencollectief Anders 23 Temse en gemeentebestuur Temse

Bezoekersadres: De Watermolen (Molenhuis), Wilfordkaai 23, 9140 Temse

T 03 771 45 83

E walter.jansegers@skynet.be

W www.temse.be

Tentoonstelling van oude foto's, postkaarten en documenten over Temse uit de verzamelingen van leden van de Postzegel- en Erfgoedkring. Deze documenten schetsen een nostalgisch beeld van Temse tussen 1870 en 1960. De erfgoedcollectie wordt aangevuld met een fotoreportage van Fotografencollectief Anders 23 rond het thema nostalgie. Er wordt ook een PowerPoint-presentatie "TEM-NOSTALGIE" gebracht over het Temse uit vervlogen tijden.

Foto van het altaar in de dekenale O.L.V. kerk te Temse
© Fotograaf Lodewijk Thiriart

De tentoonstelling is op Erfgoeddag open van 10 u tot 18 u. Zij is ook te bezoeken van 20 april tot en met 5 mei, en dat op zaterdag van 14 u tot 18 u en op zondag van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 18 u.

19 Kabouterwandeling: "Van alle tijden"

Organisator: Milieuwerkgroep Ons Streven vzw in samenwerking met gemeentebestuur Temse

Vertrekpunt: Provinciaal Domein Roomacker, Hofstraat, hoofdhek, 9140 Tielrode

T 03 711 16 83

E gert.hoofman@hotmail.be

W www.onsstreven.be

Een natuurgids laat kinderen kennis maken met planten en dieren die tijdloos zijn, gezien Moeder Natuur ze eeuwen onveranderd heeft gelaten. De volksnamen of dialectnamen ervan verwijzen vaak naar eeuwenoude gebruiken die de tand des tijds hebben doorstaan. Ons Streven wil de herkomst van de naamgeving in de natuur in ere houden en doorgeven aan de jeugd.

De wandeling start om 14 u 15 en is bedoeld voor kinderen van 5 tot 11 jaar. Voor + 12 en de ouders is er opvang voorzien in de vorm van de ouderwandeling (zie hierna). Om 16 u mogen de kinderen hun ouders ophalen. Reservatie niet verplicht, maar mag op 03 711 16 83 of gert.hoofman@hotmail.be. Geen maximum aantal deelnemers.

Gids met kinderen bij een insectenhotel
© Milieuwerkgroep Ons Streven -
Fotograaf Alex Zellien

19 Wandeling: "Tielrode - beeld van een dorp"

Organisator: Milieuwerkgroep Ons Streven vzw in samenwerking met gemeentebestuur Temse

Vertrekpunt: Provinciaal Domein Roomacker, Hofstraat, hoofdhek, 9140 Tielrode

T 03 711 16 83

E gert.hoofman@hotmail.be

W www.onsstreven.be

Op deze (ouder)wandeling krijg je de geschiedenis van Tielrode te horen. Vorig jaar publiceerde Ons Streven het boek 'Zo leefde Tielrode' met ruim 340 foto's van dit prachtige Durmedorp van begin 20ste eeuw tot de fusie in 1977. Gewapend met foto's uit de oude doos, gaan we op plaatsbezoek en herontdekken hoe Tielrode vroeger leefde. Deze activiteit is heel specifiek voor volwassenen. Exclusief voor kinderen van 5 tot 12 jaar is er tegelijkertijd een kabouterwandeling (zie eerder).

De wandeling start om 14 u 15 en eindigt om 16 u. Kinderen tussen 5 en 11 jaar volgen ondertussen de kabouterwandeling (zie eerder). Reservatie niet verplicht, maar mag op 03 711 16 83 of gert.hoofman@hotmail.be. Geen maximum aantal deelnemers.

Prentkaart uit 1905, "Heiligdom van den H. Jozef, Thielrode. De Bedevaart der leerlingen van de O.L.V. Presentatie van St-Nikolaas".
© Milieuwerkgroep Ons Streven

20 **Tentoonstelling:** “Nostalgie -
‘Geboorte, een zoete herinnering’”

Organisator: Kantschool Artofil in samenwerking met
gemeentebestuur Temse

Bezoekersadres: Feestzaal gemeentehuis Temse, Markt 1,
9140 Temse

T 0476 88 30 91

E wally@artofil.be

W www.artofil.be

De tentoonstelling toont een traditie in gevaar. Handgemaakte kanten doopkleedjes werden vroeger van generatie op generatie doorgegeven. Aan de hand van deze tijdloze herinneringen aan het verleden worden levensverhalen opgediept en prachtige stukken getoond waaraan met veel liefde werd gewerkt. De bewaring van deze stukken verdient de nodige aandacht, om zo het verval door de tijd tegen te gaan... De tentoonstelling is ook open op zaterdag 20 en 27 april en 4 mei 2013 van 14 tot 18 u en op zondag 21 en 28 april en 5 mei 2013 van 10 tot 18 u, met demonstratie en mogelijkheid tot klossen.

Mama De Vree en Aline D'hondt
© Gemeentearchief Temse (schenking Gaston Cleen)

21 **Dauwwandeling:** “Het industrieel verleden van Tielrode - Vergane glorie”

Organisator: Pasar Temse in samenwerking met CM Waas- en Dender en gemeentebestuur Temse

Vertretpunt: Taverne 't Veer, Sint-Jozefstraat 35, 9140 Temse – Tielrode

T 0476 94 20 35

E monique.mark@hotmail.be

W www.pasar.be

Tijdens deze dauwwandeling gaan we langs plaatsen waar we restanten van het industriële verleden van Tielrode aantreffen. Aan de hand van het boek “Het industrieel verleden van Tielrode” worden verhalen en anekdotes verteld en worden foto's van vroeger getoond. De wandeling vertrekt stipt om 7 u. Reservatie nodig op 03 711 18 18 of monique.mark@hotmail.be. Maximum 50 deelnemers.

Brouwerij Claus
© Archief R. Permentier

Cover boek “Het industrieel verleden van Tielrode” – een uitgave van Milieuvriendelijke Ons Streven vzw en Gemeentebestuur Temse - auteur Digna Coppieeters / anekdotes Gert Hooftman

22 Tentoonstelling, film, praatcafé en wandeling: "BoelWERFgoed"

Organisator: Op Stoapel vzw in samenwerking met gemeentebestuur Temse

Bezoekersadres: AC De Zaat - Zaal de Arcke (5de verdieping), Frans Boelplein 1, 9140 Temse

T 0474 73 19 45

E opstoapel@scarlet.be

W <http://blog.seniorennet.be/boelwerf>

Verhalen, plannen, maquettes, foto's, getuigenissen en archiefmateriaal vertellen de unieke geschiedenis van de Boelwerf en de scheepsbouw in Temse en Vlaanderen. Het bewaren, inventariseren en publiek maken van dit lokale erfgoed dankzij een tentoonstelling, wandeling en filmreportage toont het belang van lokale erfgoedzorg voor de huidige en komende generaties. De tentoonstelling staat in de inkomhal. In zaal de Arcke (5de verdieping) speelt de film van 40 minuten over de geschiedenis van de Boelwerf om 10 u 30, 14 u 30 en 16 u, met daarbij aansluitend een praatcafé met luisterliedjes gebracht door Marc Hauman en Karin Van Steenlandt. De Boelwandeling start om 11 u 30 en 14 u 30 aan de inkomhal van AC De Zaat.

Tewaterlating escorteschip Wielingen in 1976 –
Boelwerf Temse
© Gemeentearchief Temse

Op Stoapel op verplaatsing naar het Scheepvaartmuseum in Baasrode

Organisator: Scheepvaartmuseum Baasrode in samenwerking met Op Stoapel vzw

Bezoekerscentrum: Scheepvaartmuseum Baasrode, Sint-Ursarusstraat 137, 9200 Baasrode

T 0474 73 19 45 (Op Stoapel) en 052 34 30 34 (Scheepvaartmuseum Baasrode)

E opstoapel@scarlet.be of info@scheepvaartmuseumbaasrode.be

W www.scheepswervenbaasrode.be

Begeleid bezoek aan de tijdelijke tentoonstelling van Op Stoapel met een tijdlijn rond de geschiedenis van de Boelwerf, voorwerpen en documentatie over de peilboot 'Paster Pype' en de video-installatie 'Boelmannen vertellen'. Open van 14 u tot 18 u. Een lezing start om 15 u. Ook open van maart tot november 2013 in het Scheepvaartmuseum van Baasrode.

Tewaterlating produkttanker Maaskroon (bouwjaar 1976) langs dwarshelling – Boelwerf Temse
© Gemeentearchief Temse

WAASMUNSTER

23 Tentoonstelling: “Speurtocht naar onze schoolgeschiedenis”

Organisatoren: Gemeentebestuur Waasmunster in samenwerking met Gemeenteschool Waasmunster, Academie Waasmunster, VVV/Toerisme Waasmunster, Heemkring 't Sireentje en Erfgoedcel Waasland

Bezoekersadres: Galerij Kasteel Blauwendael, Kerkstraat 21, 9250 Waasmunster

T 052 46 34 24

E cultuur@waasmunster.be

W www.waasmunster.be

De vijfdes en zesdes van de gemeentelijke basisschool van Waasmunster stellen documenten, oude foto's en ander (beeld)materiaal tentoon die verband houden met de geschiedenis van hun school. Op de online Erfgoedbank Waasland hebben de jonge studentjes bijkomend documenten geplaatst. Zo komt de oude school en haar geschiedenis terug tot leven en wordt de tijd even stopgezet.

Klas Albert Rooms, gemeenteschool
Waasmunster, vermoedelijk rond 1945
© François Buyl

24 Multimedia-presentatie: “Memento / Over Arbeid en Werktijd”

Organisatoren: Gemeentebestuur Waasmunster in samenwerking met Woonzorgcentrum 't Heuvelveld, Academie Beeldende Kunst Waasmunster, VVV/Toerisme Waasmunster en Davidsfonds Waasmunster

Bezoekersadres: Woonzorgcentrum 't Heuvelveld, Molenstraat 41, 9250 Waasmunster

T 052 46 34 24

E cultuur@waasmunster.be

W www.waasmunster.be

In een aantal korte videoreportages getuigen senioren van Waasmunster over het beroep dat ze vroeger uitoefenden met allerlei leuke anekdotes. Ook is er een expo met foto's, documenten en voorwerpen die gelinkt zijn aan deze reportages en via een teletijdmachine kunnen de kleine bezoekers zich mee inleven in de wereld van de senioren.

MOERBEKE

25 Demonstratie: "Moerbeke gaat digitaal"

Organisator: Culturele Raad Moerbeke-Waas in samenwerking met Heemkundige Kring van Moerbeke en Moerbeke-interactief

Bezoekersadres: Bibliotheek Moerbeke, Statiestraat 4,
9180 Moerbeke-Waas

T 0473 36 04 93

E maurice.fruytier@telenet.be

W www.moerbeke-interactief.be

Moerbeke-interactief digitaliseert foto's, documenten en krantenartikelen en verzamelt deze in een beeld- en databank. Bezoekers krijgen de gelegenheid om met deze databank te werken. Doorlopend zal informatie gegeven worden over het nut van deze beeldbank en wat tot nu toe is bereikt. Doorlopend kunnen ook foto's worden aangeboden om te digitaliseren. Extra lezingen over het digitaliseren starten om 11 u, 13 u en 15 u.

25 **Tentoonstelling:** “Het verenigingsleven digitaal gezien”

Organisator: Culturele Raad Moerbeke-Waas in samenwerking met Heemkundige Kring van Moerbeke en het verenigingsleven

Bezoekersadres: Bibliotheek Moerbeke, Statiestraat 4,
9180 Moerbeke-Waas

T 0473 36 04 93

E maurice.fruytier@telenet.be

W www.moerbeke-interactief.be

De heemkundige kring focust op de verdwenen verenigingen uit het dorp door middel van recent opgedoken materiaal. In hun afdeling genealogie wordt aan de hand van een voorbeeld, het digitaliseren bij stamboomonderzoek in de verf gezet. Enkele lokale verenigingen promoten het digitaliseren van hun archief en tonen hoe zij hun archief voor het nageslacht bewaren. De lezing over stamboomonderzoek start om 14u en om 16 u.

*Verdwenen verenigingen uit Moerbeke: voorzitter Emiel Marin van doelschuttersclub “Eric de Noorman”, opgericht in 1960 en verdwenen in 1997
Fotograaf onbekend*

ZWIJDRECHT

Kerkhofmuur Gemeente Zwijndrecht
© Gemeente Zwijndrecht

26 Rondrit / route: "Een zee van tijd. Markante graven vertellen de geschiedenis van Zwijndrecht"

Organisator: Gemeente Zwijndrecht in samenwerking met Heemkundige Kring Zwijndrecht Burcht

Bezoekersadressen: begraafplaats Zwijndrecht, Kerkhofstraat, 2070 Zwijndrecht en begraafplaats Burcht, Zwijndrechtsestraat, 2070 Burcht

T 0498 92 48 40

E menno.claes@zwijndrecht.be

W www.zwijndrecht.be

Een speurtocht langs de begraafplaatsen van Zwijndrecht en Burcht voert de bezoeker langs markante graven en opmerkelijke overledenen die het verleden van Zwijndrecht en Burcht naar boven brengen. De graven zijn een startpunt voor boeiende lokale verhalen, over helden en schurken of gewone mensen die in uitzonderlijke omstandigheden een beeld schetsen

Lijst van oorlogsslachtoffers op de begraafplaats van Zwijndrecht.
© Gemeente Zwijndrecht

van het Zwijndrecht en Burcht van weleer. Open van 11 u tot 17 u. Rondleidingen gaan door om het half uur, de eerste rondleidingen starten om 11 u, de laatste om 16 u 30. Reservatie niet nodig.

27 **Workshop:** “Begraaf de tijd. De grote Zwijndrechtse tijdscapsule”

Organisator: Gemeente Zwijndrecht in samenwerking met Kindertheater VanNelle

Bezoekersadres: Bibliotheek Zwijndrecht, Binnenplein 1, 2070 Zwijndrecht

T 0498 92 48 40

E menno.claes@zwijndrecht.be

W www.zwijndrecht.be

Wie weet nog wat een flippo is? Je kent natuurlijk Justin Bieber, One Direction of Dora, Kaatje en Galaxy Park, maar weet jij nog wie en wat vorig jaar, of 5 jaar geleden helemaal hip en cool waren? Samen maken we een tijdscapsule waar we allerlei foto's en spullen in stoppen over 2013. Weet je over een paar jaar nog wat je toen verstopt hebt? De activiteit loopt van 11 u tot 17 u. Reservatie wenselijk op 03 250 49 52.

Deze activiteit werd ontwikkeld voor gezinnen met kinderen. Centraal staat de leefwereld van kinderen en jongeren vandaag. Vanuit hun eigen cultuur geven kinderen aan wat voor hen vandaag relevant is. Sommige elementen behoren nu reeds tot het cultureel erfgoed van hun generatie (of die van hun ouders - denk aan Barbie, Lego, K3, Samson en Gert), terwijl andere zaken een tijdelijk fenomeen bleken (Teletubbies, power rangers, Action Man). Kinderen worden gestimuleerd om stil te staan bij de vraag: wat maakt dat iets tot erfgoed gaat behoren, terwijl andere zaken volledig vergeten zijn (of zullen worden).

Kindertheater VanNelle
© VanNelle vzw

Erfgoedbank Waasland

www.waaserfgoed.be

Op www.waaserfgoed.be kan je snuisteren in al meer dan 22.000 stukken erfgoed uit de regio!

In dit online archief vind je niet enkel foto's en postkaarten, maar ook archiefdocumenten, brieven, affiches, kaarten, voorwerpen, interviews... die het verleden tot leven brengen. Daarnaast kan je zoeken door bijna 13.000 gedigitaliseerde Wase kranten uit de 19de en de 20ste eeuw. Dit vele materiaal is afkomstig uit de collecties van de erfgoedbankpartners: (heemkundige) verenigingen, archieven, musea en documentatiecentra. Ook materiaal afkomstig uit privécollecties krijgt een plaats op de Erfgoedbank Waasland. Zo lieten intussen al meer dan 60 Waaslanders stukjes van hun eigen erfgoed online brengen. Ben je geïnteresseerd om jouw erfgoed te delen via de website? Neem dan contact op via erfgoedcel@interwaas.be.

De uitgebreide collectie kan je vrij doorzoeken aan de hand van trefwoorden, persoonsnamen, plaatsen, materiaaltypes

Het gezin Celestyn-Verberckmoes, ca. 1900
© Privécollectie Petrus Praet

en collecties. Daarnaast vind je in de wisselende “online tentoonstellingen” een selectie van materiaal en informatieve teksten rond specifieke thema’s. Een aantal stukken in de collecties worden ook op een kaart van de regio gezet, ideaal voor wie snel materiaal wil vinden over een specifieke plek in het Waasland.

Maar daarbij houdt het niet op. Met de Erfgoedbank Waasland neem je ook zelf de teugels in handen, want dit erfgoed is ook jouw erfgoed. Je kan daarom zelf trefwoorden toekennen,

commentaren achterlaten, objecten delen via mail of via sociale netwerken zoals Facebook en Twitter en een eigen collectie samenstellen met de optie "Mijn Erfgoed". Je kan al dit erfgoed ook "taggen". Met de tag-knop, die je onderaan elke afbeelding op de Erfgoedbank Waasland terugvindt, kan je mensen of voorwerpen op foto identificeren of extra uitleg geven bij een detail van een document of afbeelding. Na een korte check door de Erfgoedcel Waasland komt alles online. Op deze manier deel je je kennis en je passies met de andere bezoekers van de site en komen we steeds meer te weten over het erfgoed in deze Erfgoedbank Waasland.

Surf dus snel naar www.waaserfgoed.be, dompel je onder in het erfgoed van onze streek en laat ook je eigen sporen na!

Ook in verband met het thema van deze nieuwe editie van Erfgoeddag "Stop de tijd" werd op de Erfgoedbank Waasland een mooie online tentoonstelling aangemaakt. Neem zeker eens een kijkje!

Schuttersmaatschappij "Verbroedering" op Expo 58, 1958
© Heemkundige Kring Braem

Met dank aan alle erfgoedorganisaties van het Waasland. Ze houden met hun enthousiasme en inzet het cultureel erfgoed levend voor de volgende generaties. Zonder hun inspanningen is er geen Erfgoeddag!

De Erfgoedcel Waasland wil de zorg voor en de bekendmaking van het Wase erfgoed stimuleren. Ze wil zoveel mogelijk Waaslanders warm maken voor het rijke erfgoed in hun regio.

Dat doet de erfgoedcel door ondersteuning te bieden aan alle enthousiaste erfgoedvrijwilligers en erfgoedprofessionals, en door samen met de Wase erfgoedorganisaties en gemeentebesturen te streven naar een optimale bekendmaking van en zorg voor het erfgoed.

De Erfgoedcel Waasland is een onderdeel van Interwaas en wordt ondersteund door de Vlaamse overheid. Interwaas is het intergemeentelijk samenwerkingsverband voor streekontwikkeling in het Waasland. In samenwerking met de acht Wase gemeenten (Beveren, Kruikebe, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster) wil Interwaas vanuit een lokale sturing de ontwikkeling van het Waasland actief bevorderen via dienstverlening, projectwerking en belangenbehartiging.

Coördinatie en samenstelling: Erfgoedcel Waasland

Druk: Cartim, Gentbrugge

Vormgeving campagnebeeld Erfgoeddag: GRAMMA NV, Antwerpen

Vormgeving van deze brochure: Graffito, Gent

Cartografie: Aquaterra

Brondata: Teleatlas

Erfgoeddag is een initiatief van FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw, in samenwerking met de erfgoedgemeenschappen in Vlaanderen en Brussel. Erfgoeddag krijgt de volle steun van de Vlaamse overheid.

V.U.: Bart Casier, directeur Interwaas,

Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas.

D/2013/11.208/01